

САНА ОЛОХ

КАБЫАТ
1931 СЫЛ АЛТЫННЫ
15 КҮНҮТТЭН ТАХСАР

ССКП ЧУРАШЧЫТААҒЫ РАЙКОМУН УОННА НАРОДНАА
ДЕПУТАТТАР ОРОЙУОННААҒЫ СОВЕТТАРЫН ОРГАНА

№ 106 (6567).

1939 сыл. Балабан ыйын 5 күнэ.

ОПТУОРУННУК

Сыналта
3 харчы

БОЙОБУОЙ ДЬОБУРУ КҮҮҮРДҮӨХХЭ

ЫБСЛКС Устаабын көрдөбүлүргүз сөл түбэлтиннэрээ, бийыл балабан ыйыттан сабалаан алтынныга дээр оройуон бары маннайгы сүлүүх уонна сылтаабы тэрлээригэр отчуоттуур-быбардыыр муннахтар ытыллыахтар. Бийылгы отчуоттуур-быбардыыр хампааньна комсомольскай үлэни уларыта тутууга ураты мнэстэни ыларын уонна муннахтарга кизг кэпсэтин тахсарын күүтэбит.

ЫБСЛКС Кини Комитетин VIII пленума бийиги союзлут кризискэ ыппарбытык кэниги кэмгэ комсомол авторитета, кини ыччакка сабыдыала биллэрди мөлөөбүтүн бэлэмнээбит. Ити чакчылар бийиги оройуоннаабы тэрлээригэрбитигэр эмиз бааллар. Ону туоратар туһунан, бийиги тэрлээригэрбит дьин-чакчы дьаһыллаах, ыччакты түмэр дьобурудаах буолалларын туһугар оройуон комсомолдоттара сылтаабы үлэлэрин түмүктэрин илгэн-тогон кизгик дүүүлүлээхтээ. Неада.

Хас бирдин тэрлээтэ муннахтар үрдүк тэрээһиннээхтик барыылар хөөччыллээхтээ. Ол инниттэн муннаабы кичэйэн бэлэмнээһингэ эрдэттэн улахан болбому ууруохха. Активы түмэн, болпуруостары эрдэ бэлэмнээн, комсомолдоттарга эрдэ илгитиннэрэн, муннаах ытыллар сири чопчу ыйыллыахтээ, партияны уонна хабайыстыбанын салайааччылары кытта эрдэттэн сөһиһүлүөхтээ.

Отчуоттуур дахылааты бэлэмнээһин өгөрдас секретары эрз эбээһингэ буолбатах. Дахылааты матырыаалынан хааччылыыта комсомольскай актив бүтүннүүтэ кыттыны ытыахтээ. Дахылаатка тэрлээтэ үлэтамнааа товору көрдөрүлүрүн, итээстэр бары өртүгүн ырытыллыахтарын неадагыгар комсомолдоттар ортолоругар сөһиһтээхтээ, тэрлээтэ дьин-чакчы дьаһыллаахтарын үлэлэригэр, критическай этиилэри түмүөхтээ.

Муннахтарга принципиальнай критическай кэпсэтин, санааны аһаастык атастаһы, комсомолдоттар, ыччактар икки ардыларыгар дьин-чакчы деловой быһаарыны тахсытыгар усулуобуйалары үөскэтээхтээ. Муннахтарга комсомольскай тэрлээтэ ин-

ники үлэтин соруктарын туһунан чопчу быһаарсан тарсаһар ордук. Хас бирдин тэрлээтэ бэйэтин инники үлэтин былааннарыгар уларыта тутуу көрдөбүлүрүн, ону тэҥэ олохтоох усулуобуйалары, быһылымайгыны учуоттаан туран сыһаннаһыахтээ. Бу түмүктүлүргэ ким хайдах комсомолдот буоларыгар аһаас сыанабыл оҕоһулуоһахтээ.

Муннахтарга үгэс курдук комсомолдоттар пассивнай, санааларын толору этэн испэт буолааччылар. Ол түмүгэр комсомольскай тэрлээтэр активнай айымньыларын сүтэрэн, партиянай, хабайыстыбанын, профсоюзкай органикаар эрз ыйылыарынан кэрдикилэринэн салаллар түбэлтэлэрэ үгэс. Предприимчивтар, тэрлээтэр хабайыстыбанын аһаас ыһыматынан үлэс кинирбиттэринэн сибээстээн, ыччак оруолун, мнэстэтин чопчу быһаарыны эрэйиллэр. Бу хампааньнаан сибээстээн ыччак бэйэтин үлэтигэр солтоох сыанабылы бизнээхтээх, үлэс, политическай олоххо, саҥа сүүрээһиннэри сайыннарыыга баар итээстэри туоратар суоллары көрдүүхтээ.

Билигин бийиги инниттэригэр хайдах гынан комсомол авторитетын үрдэтэр туһунан сорук сытыстык туар. Кини дьин-чакчы эрдэ ыччак интэрнэтик көмүскүүр тэрлээтэ буоларын ситиһэр сорук туар. Онуоха салайар комсомольскай кадрдары сүүмэрдээһин эмиз ураты суолталаах. Комсомольскай орган саҥа састаабын сүүмэрдээһингэ, ордук секретары талыыга хас бирдин комсомолдот элпиктиһээхтээн, үчүгүйдик толкуйдаан көрөн сыһаннаһыан неада. Маннайгы сүлүүх комсомольскай тэрлээтэр секретардарыгар иккилин-үстүү кандидаттары туруорар, кинилэр хаачыстыбаларын дүүүлүлээһингэ сыахтарынан, группаларынан санааны атастаһыны аһаастык тэрлээтээхтээ, кинилэр деловой уратыларын, тэрлээтэ дьобурударын кизг дүүүлү туруоруохха. Муннаахха ону тэҥэ ЫБСЛКС райкомун секретардарынан, райком инжениринэн, оройуоннаабы учуартаах комсомольскай конференция делегаттарынан кимнээх талылыахтээхтарын тустарынан олохтоох кэпсэтин барыахтээ.

Көмүс туорах кутулар.

Коммунист Гаврил Гаврильевич Лукацев салайааччылаах «Эрилик Эристини аатынан совхоз үрдүк үүнүүтүн эвонота балабан ыйын көрсө 650 тонна бурдугу хомуйан сезоннаабы былаанын аһара толордо. Итиччэ үүнүүтү 350 гектартан ылылар. Эсөө 270 гектардаах баһыналарыгар хомууру салгыты ытыллар. Онон бу өрөндөй бэдэрээхтээ кинирбит коллектив гектартан оротунан 17-тин центнер бурдугу хомуйан иһэр.

Бурдугу харайыыга обшественность суботунукутара тэрлээлээтэр. Онуоха куулааһыны үлэ ветераны А. А. Захаров салайар.

С. НИКИТИН.

Сыллаабыны—балабан ыйыгар

Н. Н. Кривошапкин (Субуруускай аатынан совхоз) старшайдаах өрөндөй кинирэн үлэлир «Мечта» форма коллектива сайынны түөрт ыйга аһыммыт эбээтээһинистибити үс ыйынан толордо. Форма коллектива валовойуонан 50 ынахтан 60 тонна, бир фуражнай ынахтан 1200 кг үүтү ылар былааннаах этэ. Атырдаах ыйын 27 күнүнээһи турутуунаа коллектив хайыны-үйэ 61,4 тонна ыата, хас бирдин фуражнай ынахтан 1228 кг үүтү ылаа.

В. ЕРШОВ.

Е. И. Курашов аатынан Чуралчы орто оскуолатыгар бизс маннайгы кылааска, 6 састаахтардыын, элбэх оҕо хиирдэ. Кинилэри кытта оһыттаах учууталлар С. А. Баснаева, М. Д. Нестроева, эдэр учуутал М. Н. Полова уо. д. а. дьарыктаныахтара.

Үөрэх саҥа дьылынан үөрэнээчилэри, учууталлары, мустубут дьону ССКП райкомун инжис секретара Т. В. Носов, районо

представителэ М. А. Собакина, төрөппүт З. Ш. Кусаинова эбэрлээтилэр. Ити кэнниттэн үөрэнээчилэр краеведческой музейга, экскурсияга сырыттылар. Бастахы чурованы оскуола үһүс кылааһын үөрэнээчилэрэ Люда Редко уонна Андрей Местников тыһаһтылар.

Сикмока: Люда Редко, Андрей Местников бастахы чурованы тыһаһталлар. П. Оконешников фотота.

ТӨЛӨЙДӨР ҮӨРҮҮЛЭРЭ (Репортаж)

Бүгүн үөрэх аһылларын билбит курдук, кырыпах да былыта суох халлаан уйаара-кэйээрэ биллэбит бейсаллы, күл-күөбүнэн мнээстэрэр.

«Мугудай» совхоз Төлөйдөсү улаастагар үөрэх дьыла уратылаахтык сабалана. Манна начальнай оскуола аһыс кылаастаахха уларьылыныа. 1972 сыллаахтан 1934 сылга дээр бу улаастак оскуола суох олоһубта.

Бийиги 8 чаас 30 мүнүүтэ сабана оскуолага тийэбит. Икки эдэр киһи оскуола таһын штуратуркалы сылдылларын көрсөбүт:

— Оскуола ис өрөмүөнүн ытытыгыт муосталары хоннөртөөтүбүт, кырааскалаатыбыт. Бу ый иһигэр оскуола, котельнай гостарын штуратуркалаан бүтүрээхтээ, — диир Валерий Зубков.

Оскуола иһигэр шөфтээх Нерюнгритаан электринтэр кэлэһинэр уот линиятын тарда сылдыллар. Оскуола 18х12 метр иэн эбин тутуу оҕоһулуубут. Туспа сөҥө буфет дьизтэ тутуллубут. Кинилэр котельнайтан ититилэр системага холбонмуттар. Бийыл мана 50 үөрэнээчи хиирдэ. 10 оҕо аан маннай оскуола бөрүгүн атылаата. Оскуола 15 учуутал үлэлиэ. Ол инниттэн 4-тэрэ үөрэхтэрин саҥа бүтүрбит эдэр специалистар. Кинилэр Якутскайдаабы, Намнаабы педагогическай училищелары, СГУ-ну бүтүрбиттэр.

9 чаас буолуута ынах

курдук үрүг бэнтиктаах, фартунтаах, сибээки туурудаах кырыллар, үөлөттөр мусталлар. Үөрэх дьылын уонна оскуоланы үөрүүлээхтик аһыс линейката сабаланаар. Үөрэнээчилэри, мустубут дьону партия райкомун бастахы секретара Г. М. Сысолитин, оскуола директора Ф. Ф. Смирников, совхоз директора С. И. Сергеев, отделение управлюющай А. Т. Ноговинов, төрөппүт Е. Н. Захарова, 51 сыл оскуолаттан тэйбээк үлэлээбит ветеран-учуутал Я. Г. Павлов истигик эбэрлээтилэр. Яков Гаврильевич совхоз аатынан бэйэтэ көрөн-харайан үүнүрбит огурусулаах, помидордаах теплицаны оскуолага бэлээтээтэ. Бу инниттэн саамай үөрүүлээх чаас үүнүс, бастахы чурованы маннайгы уонна сэттис кылаастар үөрэнээчилэрэ Миша Смирников уонна Сусанна Ксенофонтоса тыһаһтылар. Бэһис кылаас үөрэнээчилэрэ кырачаан балыстарын, бырааттарын оскуолага кинирбитэринэн эбэрлээтилэр, сибээки дьөрбөлөрүн уонна билигэ ахылаат уураар букары туттардылар.

Балабан ыйын 1 күнэ—үс быраһынынык тэйгэ холбослут. Билин, Эйэ, оскуола аһыллар күннэрэ. Маннайгынан эйбээ аналаах уроктар буоллулар. Бийиги 4—8 кылаастар үөрэнээчилэригэр саҥа үлэһит Агафия Петровна Хаберова биэрбит интэ.

(Бүтүүтүн 3-с стр көр).

Оройуон совхозтарыгар сүөһү аһылыгын бэлэмнээһин балабан ыйын 4 күнүнээһи сводката

Совхозтар	үлэлир киһи ахсаана	эвонот ахсаана	ол иһигэр механизир.	охсуу (гектар)	муннуу (гектар)	кэбэтии (тонна)	сиилэс (тонна)
Карл Маркс	136	7	2	3543	—	2100	3400
Субуруускай	141	15	6	8079	—	4114	3200
Эрилик Эристини	157	19	8	12671	—	7094	4000
«Чурапчы»	276	23	4	8770	—	4420	2100
«Мундабайы»	213	15	5	5256	—	6728	4020
«Мугудай»	465	24	6	6206	—	4129	4265
«Нуотара» уч.	18	1	—	200	—	200	—
Оройуон үрдүнэн	1405	104	31	44725	—	28785	20981

Статистика оройуоннаабы ртдела.

Бүгүгү түмүгүнэн оройуон үрдүнэн, график быһытынан, 32340 тонна от сөзотуопкалаан, сылтаабы сөрүдэх 95 бырыһыана толорулаахтээ. Ону 28785 тоннаан толорон, сылтаабы кирбии 84 эрз бырыһыанын ылаабыт. Итин ааспыт нэдиэлэс эвонот ахсаана 11-күн, отчут 500-кэ кининэн аһыатыллыбытынан, «Мундабайы», «Мугудай» уонна Карл Маркс аатынан совхозтарга бу үлэс улахан набы-

лыыны таһаарыллыбытынан быһаарыахха сөл. Нэдиэлэ устата «Мундабайы» 488, «Мугудай» 473, оттон Карл Маркс аатынан совхоз 68 эрз тонна оту кэбистилэр. Оттон ити нэдиэлэ Субуруускай аатынан совхоз 752 тонна до-роххой аһылыгы сөзотуопкалаан, сылтаабы кирбиин 114 тоннаан аһарды. Эрилик Эристини аатынан совхоз 789 тонна оту кэбистэ. Бары совхозтар нэдиэлэ устата бирдин бэ-

йэлэрэ 700 тонна сүөһү аһылыгын чөмчөптүтэрэ эбитэ буоллар, 4500 тонна кэригэ оту эбин сөзотуопкалааһырт мүнчү тутулунна.

Графиктан Карл Маркс аатынан совхоз 693 тоннаан, оттон сылтаабы кирбииттэн 840 тоннаан хаалла. Ол үрдүнэн эвонотун ахсаанын иккинэн аччатта, үлэ тэтимки биллэрдиң наһатта. Манна бурдук соломотугар эрэнэ оттоһун үлэһин даала-

тынан уһуннардылар. Эрилик Эристини аатынан совхоз 1059, «Чурапчы» 1755, «Мугудай» 1951 тоннаан графиктарын ситислээхтээ иһэллэр.

Нэдиэлэ устата «Нуотара» улаастак илгитэн үлэлир бир эвонота 50 тонна оту кэбистит буоллабына, бүтүн Карл Маркс аатынан совхоз 68 эрз тоннаан сөзотуопкалаабытын кытта хайдах даһаны сөл-сөлүөххэ сагаммат. Ити

кэнниттэн совхозка оттоһун үлэс болоромто кинигэр тутуллар дьээхтээ, сөл дуот!

Ааспыт нэдиэлэс оройуон совхозтарыгар барыта 3344 тонна от кэбистиллэнэ, ити атырдаах ыйын 28 күнүнээһи түмүктээбэр 362 тоннаан кыра. Бу инниттэн нэдиэлэстээбэр Эрилик Эристини аатынан совхоз 424, «Мундабайы» 222, Карл Маркс аатынан совхоз 91 тоннаан аһыах оту кэбистилэр. Оттон «Чу-

рапчы» уонна «Мугудай» совхозтар тэтимнэрин баһачча элпилэр эрэрэн, ис кыахтарын мунутуур толорук туһаммакка иһэллэр. Нэдиэлэ устата Карл Маркс аатынан совхоз 1000, «Мугудай» совхоз 300 тонна сиһлэһи уктуллар, оттон атын таһаарыстыбаларга бу көрүлгэ үлэ барбата.

Оттуур кэм ахсааннаах күннэр хааллылар. Онон совхозтар бары сылтаабы кирбиини ылар туһугар үлэни тэрийээх тустаахтар.

САХА СИРИНЭЭБИ ОТТУК-ЭНЕРГЕТИЧЕСКЭЙ КОМПЛЕКС САЙДЫТЫН ПРОБЛЕМАЛАРА

Дальнай Восток эконо-
мической оройуонун оно-
румуолаах күүстэрин кэ-
миник сайыннары уһун
биримэлээх, государств-
ственной программатын
быһытынан оттук-энер-
гетическэй комплексе (ОЭК),
бастатан туран, чох про-
мышленноһун сайдыта
регион оттука уонна
электроэнергияа наады-
һыларын сүрүнүнэн олох-
тоох ресурсалар, туох-
ханнак иһинэ, чох суоттар-
ыгар быһаарыллаахтаах.
Ол иһинтэн кэлэр өртүгэр
чоһу хостооһуну 100 мөл.
тоннага тирдирлихтээх
итизинэ чоһу хостооһун са-
га бөдөн базаларын тэри-
йиллэхтээх.

Билигин кэмтэ регион
бары оттук-энергетичес-
кэй ресурсаларыттан чох
60-тан тахса бырыһыанын
ылар. Ол эрэри кэминик
кэжэ сипларга манна чох-
ко наадыһы улаатар—5
мөл. тоннаттан итэһиэ
суох наада. Итичэ оттук
тиһэбт диэххэ наада. Дьэ,
ити наадыһыны толуйуу
Саха сиринээби ОЭК сай-
дытын дьүөрлээх түр-
гэтэтинни кытта быһаччы
сипээтээх. ОЭК произ-
водственной кыамталара
уонна сырьевой базата,
экономической-географи-
ческой балаһыанньата ман-
на чох промышленноһун
сайдытын уратыларын
быһаараллар: ол эбэтэр
билигин баар чох пред-
приятияларын сагардан
оңорууу тэҕэ, этиллиби-
тин курдук, сырьё базата
кэҕэтиллиэхтээх, чоһу хос-
туур сага объекттар түтү-
лүхтөөхтөр. Биллэн турар,
оңуоха научнай-техничес-
кэй прогресс кэминик си-
тиһилэрин туһаныны
мунутуурдук түргэттил-
лэхтээх.

Төһө даҕаны оттук-энер-
гетическэй ресурсалар 60-
тан тахса бырыһыаннарын
чоһ промышленноһа ыла-
рын иһин, манна нефть
уонна айылҕа гаһа эмиз
бааллар. Саха АССР уон-
на Сахалин уобалаһа хол-
боһ сылга 9 млрд. кубом-
метр кэринэ гаһы бжэрэ-
лэр.

ОЭК наадыһылары
хаччыһыны түргэтти
кэҕэс бу регионга өн-
нөөх металлургия, оттук-
энергетическэй промышлен-
ность, массовыны
оңоруу уонна металы об-
работкалаһын, химичес-
кэй уонна нефтехимическэй
промышленность, ойуур

уонна маһы таҕастыр
промышленность, о. д. а.
түргэн тэтминэн сайдыах-
таахтарынан быһаарыллар.
Дальнай Восток таба-
рынай бородууксуйатын
уопсай кэҕэмэ кэҕэс 3
төгүл улаатара көрүлэр.
Оңуоха табарынай боро-
дууксуйа сыллааһы үүнүү-
түн тэтминэ Союз орто
көрдөрүүлэрин быһа холу-
һан 20 бырыһыаннаан куо-
тан иһиэхтээх. Айылҕа га-
һын чинчиллибит саппааһа
баарынан кэлэр өртүгэр
гаһы хостооһуну 20—25
млрд. кубометрга, ол иһи-
гэр Саха АССР 8—10
млрд. кубометрга, диэри
улаатыннарар ныха үөс-
күүр.

Нефть бородуукталарын
оңорон таһаарыш регион-
на эмиз улаатыада. Би-
лигини тургуһан манна 9
мөл. тоннаттан тахса нефть
обработкалаһар. Ре-
гионга неби хостооһун
кэҕэмэ кыратынан (бары-
та 2,6 мөл. тонна), тастан
тиэллэн кэлэр нефть суот-
таныллыахтаах. Ол эрэри
кэҕэс Саха АССР уонна
Охотский муора иһин ар-
дынааһы бассейнга көс-
түбүт нефть саппааһын
суотугар улаатыннарары бы-
лааннарар.

Чох промышленноһун
сайыннарыга ураты суол-
таны Саха АССР ылар. Кэ-
лим программа быһыты-
нан, Дальнай Востокка
энергияны бжэрэр чоһу
хостооһунга сага бөдөн
базалар тэриллэхтээхтэр.
Бу регионга чох саппааһа
бүгүн 25 млрд. тоннаан
сыаналанар. Чох промыш-
ленноһун кэҕэс кэминик
быһаарыга баар произ-
водственной кыамталар
уонна бирдирлиэн объек-
тарынан бородууксуйа
саппааһын бүтэринэн кэ-
бээстээн кыамталар ачаа-
һыннара итиэнэ үлэтэн
тахсылара, ону тэҕэ са-
гардан оңоруу итиэнэ
технической сагалыы сжи-
лээһин суоттарыгар хос-
тооһуну улаатыннарары
кыахтара ырытыллыбыта-
ра, сыаналаммытара.
Үлэттэн тахсаһы уонна
кыамталар ачааһыннара
чугастааһы кэҕимэз ре-
гионга 20 мөл. тоннага
тиийэрэ, оттон хостооһун
үүнүүтэ 25 мөл. тоннага
диэри улаатыта күүтүл-
лэр. Итиэри үчүоттаан,
чоһу хостооһун кэҕэмэз
82—85 мөл. тоннага диэ-
ри улаатыннарарылаахтаах.
Сагардан оңоруу уонна
технической сагалыы сжи-

лээһин шахталар уонна
разрезтар кыамталарын
10—12 мөл. тоннаттан ор-
дук улаатыннарары сага.
Билигин чинчиллибит сап-
паас уонна кэҕэс көс-
түөхтээхтэр суоттарыгар
сабадалаһын быһытынан
сылга 75—80 мөл. тонна
кыамталаах производст-
веннай база олоххо иһи-
риэ сеп. Энергияны бжэр-
эр чоһу хостооһуну улаа-
тыннарары сунуһунэн сага
разрезтары түтүүн бы-
һаарыллыахтаах. Ол иһигэр
Саха АССР-га Элигинскэй
разреһы түтүү, Баһылаа-
һын көрүлүүн сеп.

Дальнай Восток сайын-
нарыга Саха сиринээби
ОЭК биллэр мистэтиһилэр.
Саха АССР сиртэн хостоо-
нон энергетическэй ресур-
саларыттан 97 бырыһыан-
нын араас мөчөһүн сеп-
таптаах чохтор ылааллар.
Кэҕэс Саха сиринээби
ОЭК-ка чоһу уопсай хос-
тооһун кэҕэмэз 3,5 мөл.
тоннага тиийэн сеп. Би-
лигин Саха сиринээби ОЭК
(«Якутуголь» производ-
ственной холбоһук) сүрүн
базатынан сылга 13 мөл.
тонна чох (9 мөл. тонна
коксаланар чох) бырайыак-
таммыт кыамталаах. Не-
рюнгритааһы разрез, сылга
700 тыһ. тонна производ-
ственной кыамталаах. Дьэ-
барыһы Хайтааһы шахта,
сылга 280—290 тыһ. тонна
кыамталаах. Сангардааһы
шахта, сылга 620 тыһ. тон-
на кыамталаах. Хагалас-
тааһы бороһ чохтоох раз-
рез уонна 600—650 тыһ.
тонна кыамталаах. Зырян-
катааһы разрез буолааллар.
Итиэри уопсай кыамтала-
ра 15 мөл. тонна (билигин
хостонорунан) иһинэн. Чо-
һу хостоуу сүрүн пред-
приятие—Нерюнгритааһы
разрез 2004—2006 сс. бэ-
йэтин чоһун саппааһын
бастатан, коксаланары,
үлэлээн бүтэриэ.

Сытны проблемалары-
нан Саха сирин собуруу
өртүнээби ОЭК балансе-
ласпата уонна көрүт хө-
һааһыстыбатын наадыһы-
тыттан көрдөххө сайдыы
бөлүүрүстэригар сыйла-
наах эрдэттэн кэжэ эти-
лэр көдүүһү суохтара
буолар. Саха сиринээби
ОЭК-сы кэминик үөртүн
кэмин сайдытын нацио-
нальной уонна балансыла-
һын оңорор кыаһы бжэрэр.
Оңуоха, бастатан туран,
үһүлүчү капиталы угууу
эрэйэр «Денисовский» уон-
на «Чулыманский» (ар-
бааны уонна иһини) шах-

талары түтүүттан акка-
стативаа каада. Оттон кэ-
лим программанын итиэри
түтүүлэр көрүлүн турар.
Оңно, быстахтык ылааххө,
уулуобунай оттук тонна-
та (чоһ калорийноһа 7000
Ккал/кг суоттаһыта) 340
—570 солк., себестоимона
60—70 солк. уонна тахсар
ороскуоттара 100—140
солк., сыаналаммыта. Иги
бүгүн таһаарыллар орос-
куоттар үөһэ сылаахтары-
нааһар биллэр үрдүк.

Ол өңүгэр Хагалас-
тааһы бороһ чохтоох разрез
кыамтатын чугастааһы кэ-
жэ 2 төгүл кэҕимэ улаа-
тыннарар кыах баар. Оч-
чотугар ити чох улахан
өртүн мистэтиһэр элек-
троэнергияны оңорууга
туһаныллыах, оттон орду-
бута чугастааһы оройуон-
нар наадыһыларын тол-
уууга барыах этэ. Оро-
йуоннар ити сырьёну ту-
һаныга бэлэм буолууларга
эмиз үчүоттаныахтаах.

Оттон Нерюнгритааһы
разреһы, 250 мөл. тонна
кэҕимэз чох саппааһа (кы-
ра) хааларынан, кыамта-
тын билигиситэн улаатын-
нарар сөччө көдүүһү
суох. Кэҕэс манна били-
гин баар разрез алын та-
һымыттан 100 метр дириг-
иэ сипэр 5 метр кэҕимэ-
тын сир үрдүнэн даҕаны,
сир аһынан даҕаны хос-
тооһунга иһириэххэ сеп.
Ону тэҕэ билигин баар и-
ки чохтоох учаастагы ары-
һыга бирдиктэ сылга 1
—1,5 мөл. тонна произ-
водственной кыамталаах
икки штольняны тутар
көдүүстээх. Эссө бири
учаастагы (сылга 1 мөл.
тонна кыамталаах) Собу-
руу Саха сиринээби бас-
ейну территориятыгар
олохтооххө сеп. Оно аһа-
дас хостооһун кыаалар
кыахтаах. Дьэ, итиэри
Нерюнгритааһы разрез ту-
һаныттан тахсытыттан
сипээтээх чоһу хостооһун
кэҕимэз ачааһынын төһө
эмэ кэҕимэз этилэр.

Экспортнай сыаналары
быһытынан, ити объекттарга
(учаастарга) чоһу хостоо-
һун себестоимона билигин
Нерюнгри чоһун себестои-
монаһыгар тэҕ сыйа буолуох-
таах. Ону таһынан тэри-
либит производственной ин-
фраструктураны туһанар
кыах суох буолбатах. Раз-
работкалаһыахтаах эһин чох
саппааһа, быһа холуйа,
200—300 мөл. тонна буол-
уохтаах. Энергетическэй
чоһ сороһун Хабаровская-

дааһы, Амурскайдааһы,
Комсомольскайдааһы ТЭЦ-
тэҕэ, о. д. а. наадыһа-
чыларга бжэрэххэ сеп этэ.

Собуруу Саха сиринээ-
би ОЭК проблемаларын бы-
һаарыга иһини сыһын
Нерюнгри куораты, «Якут-
уголь» производственной
холбоһук баар бүтүүн ин-
фраструктуратын оннуан
хаалларыны кытта сипээс-
тээх сытны социальнай про-
блемалары быһаарар кыаһы
бжэрэр. Билгэлээһин бы-
һытынан, кэҕэс Нерюн-
гри кэҕимэзтэ иһин төгүл
үүнэн, 200 тыһ. киһи-
хэ тиийэхтээх. Нерюнгри
быһаарар производственной
объектарынан разрез уонна
туһаныаһынан байы-
тар фабрика, технологичес-
кай аэотранспорт автоба-
зата, ГРЭС уо. д. а. буол-
лаллар. Онон Нерюнгритаа-
һы разрез олоһун уһатыга
үөһэ этиллибит эти-
лэр кэҕимэзтэ үлэтэн
хаччыһыны, эрдэ тэри-
либит производственной
фондалары туһаныһын, со-
циальной тыһааһыны намы-
ратыһы кытта сипээс-
тын проблемалары быһаа-
рыга көмөлөһүөхтээхтэр.

Зырянка бороһ чоһу
суол суобуһун билигин Ха-
лыманан оройуоннарга, му-
ра транспортын Чукоткага
итизинэ сороһо. Дальнай
Востокка тиэллэр. Оңу сэр-
гэ беринг уонна Анадырь
чохторо утары Чукотка хо-
ту өртүгэр тиэллэр. Манна
хардары-таары таһыны бэ-
рээдэтиэххэ наада.

Зырянка чоһун Азия кон-
тинентын собуруулуу-иһини
өртүгэр туһаны көдүүһүн
үрдэтэр иһинтэн, бастатан
туран, тэҕимэ-таһы орос-
куоттарын сарбыһаахха
наада. Ити ороскуоттар сү-
рүнүнэн өрүс—муора—
өрүс схеманан тэҕир-сө-
күүр үлэлэргэ тахсаллар.
Өрүс—муора комбиниро-
ванной суднолары оңоруу-
ну сүһүөһү туруоруохха
наада. Ол биллэр көмөлө-
хө буолуоһа: хэс бирдир тон-
нага ороскуоту 15 солк.
сарбыһаада. Ону тэҕэ Зи-
рянка чоһу бэйэтин эконо-
мической көрдөрүүлэринэн
Анадырь уонна Беринг чоһ-
торун үтүрүһө этэ.

Нерюнгритааһы ОЭК-ка
энергетическэй чох кэҕимэ-
лээх базатынан куораттан
собуруу 70—80 км сытар
Гонимнааһы учаастак буол-
уон сеп. Билигин бу сир-
гэ бири дьөлө хаһыны (сна-
жине) 25 метрдээх 6000
Ккал/кг калорийноһаах чох
дьаапталдата баарын көр-
дөрбүтэ. Маннааһы саппаа-

һы чуолкайдыр сорук ту-
рар.

Дальнай Востоктааһы эконо-
мической оройуон улахан
суолтаах сырьё-оттук ба-
затынан Элигинскэй чохтоох
сир буолуох тустаах. Бу
сир Чулымтан иһин 400
км сытар. Геологической
саппааһа 2,2—2,6 млрд. тон-
наан сыаналанар. Аһаас-
ныманан хостонор саппаа-
һа, сабадаларынан, 2
млрд. тонна кэҕимэз. Бу чох
металлургической консаны
оңорууга уонна энергетика-
га туһаныллыах сеп. Токо
оройуонугар баар ити чоһ-
тоох сир баһылааһын бил-
лэр бөдөн капиталнай
үгүүлэри эрэйэр. Ол иһигэр
тиһир суолу уонна рабочай
бөһүөлэҕи (куораты) түтү-
га. Ол уопсай суумата 8—9
млрд. солк. буоларынан,
тас дөйдулардааһы кредити
туһанар көдүүстээх буол-
уоһа. Манна бастагы раз-
рез кыамтата 15—20 мөл.
тонна буолуон сеп.

Ол эрэри, төһө даҕаны
ымсытын иһин, Токо оро-
йуонун кэминик баһылаа-
һын экономической көдүү-
һэ кэҕимэз үөртүлүһтээх
уонна сыаналаныллыахтаах.
Онон сипээстэн геолого-
экономической сыаналаа-
һыны уталыппаха оңоруох-
ха наада. Манна сир баа-
һын атын көрүгүһэрэ эмиз
баар буолаллар сабадала-
нар. Уопсайынан, Токо оро-
йуона кэҕэс Дальнай Вос-
токтааһы экономической
оройуон үһүн кэҕимэз (100
сыйтан ордух) туруктаах
чоһу хостоуу базатынан
буолар кыахтаах.

Дальнай Восток электро-
энергияа наадыһытын тол-
ууууга Элигинскэй уонна
Хагалас чохторун базала-
рыгар теплоэлектростанция-
лары, ЛЭП-тэри тутар наа-
далаах. Баһар, Элигинскэй
чоһу тас дөйдуларга тэҕимэ
наадата үөскүөхтэринэн,
транспорт схематын эмиз
көрүөххэ наада.

Итиһик дьаһаллар
Саха сиринээби ОЭК Даль-
най Восток уонна дөйду
энергетикатын систематын
иһинэн чугастааһы уонна
кэлэр кэҕимэргэ социальнай
хайысхаалаах, эрэллээх уон-
на көдүүстээх буолуутун
үрдэттиэхтэрэ.

В. ЗЫКОВ,
ССРС Госпланын иһинээби
оттук кытаанах көрүгүһүн
промышленноһун экономик-
атын уонна сайдытын
ВНИИКТЭП отделын сибээс-
дисксэй, техническэй наука
доктора, профессор.
[«Индустрия Севера» ха-
һыттан].

БИНИЭХЭ ЭПИЛЭТТИМЭР

Хаһыат бу дьыл атырдьах ыйын 15 күнүнээби нүөмэ-
рингэр Н. Кривошапкин «Тийимэлэппит-түгэмэлэппит
сүрдээх» диэн төбөлөөх критическэй суруга бэчээттэм-
митэ уонна дьаһал ыһыһыга ытыллыбыта. Оңуоха рай-
совет исполкомун председателин солбуйааччы, райллан
председателэ таб. С. Д. НОГОВИЦЫН маннаах эпизити
кыларда:

«Сүрүн сөптөөх. Бэйэни
үбүлэнигэ иһириһинэн Ал-
лараа Бэстээхтээби нефте-
база саппаата оройуон и-
ки заправакаһыр пуунун
бжир сиргэ холбуурга уон-
на эргэтин ким наадалаах-
ха атыһыһыга быһаарбы-
та. Ону хас даҕаны тэри-
лэ иһиттэн ыларга собу-
тэһиллэр. Кэмин сыан-
тын ыарыһаан аккастам-
мытара.
Ити түмүгэр эргэ зап-
равака баар транспорт
уматыга бүтүөр диэри
харгыстар үөскүү сипды-
гытара, ол кэминтэн 20-
чэ хонугунаан сагаба көһүү
буолбута. Аны үлэтири
кыһын тийэбэтинэн чааһы-
най заправака үлэһэччи-

лэри государственнайга
көһөтөөһүн ыһыллыбыта.
Онон билигин даҕаны үлэ-
һит тийэбэт. Кадры баста-
һааннай олохсүтэр туһугар
нефтебаза саппаата быйыл
олорор дьэ түтүүтүн са-
балыахтааһа ыһыллыбыта.

Оңуоха райсовет испол-
кома тоҕо кыһаллыбата-
һын, ороспотобун туһунан
суруу аатора сирдээхтин
этэр. Ол кыһан баран ба-
рыта үлэтин түтүлүтээх.
Заправаканы атыһааһааччы-
лар сыанатын ыарыһаан
аккастаан кэҕимэз, от-
тон нефтебаза саппаата
уматыгын манатан, хамна-
гарын төлөөн туран, үлэ-
һиттэри төһө эмэ үһүни-
таах олорто. Хаһаһынар
кыһылэр, үбү-харчыны бас

билээччилэр эмиз иһинлэр.
Олорор дьэни түтүү эмиз
үлэ суобуһтан кыһаллыһик,
билигин бэйэни үбүлэнигэ
иһириһинэн сипээстээби Ал-
лараа Бэстээхтээби нефте-
база үбүн туохха наадалаах
дизитинэн туһанар уонна
финаалларын дьаһайар
кыахтаах.

Райсовет исполкома бу
бөлүүрүһү республика сап-
паатыгар бэргэ элбэхтин
туруоруста, кэҕимэзтэ,
ононоһор заправакиттары
булууга тийэ кыһаллыһа.
Аны тохтоло суох үлэ-
тэргэ Аллараа Бэстээх
нефтебазатын саппаата
эрэһирбитэ. Ону «Глав-
нефтеснаб» кытаанах хон-
туруоһа ыһаан.

ТӨЛӨЙДӨР ҮӨРҮҮЛЭРЭ

[Бүтүүтэ. Иһини 1 стр.
көр].

риһинэй уруогар сырыт-
тыбыт. Агафия Петровна
оболорго эйэ туһунан кэп-
сэтэ, бөлүүрүстэри
бжэрээтэ, үөһэһэччи-
лэр өйтөн суруйдулар,
уруон эйэ туһунан ырыа-
нан түмүктэнэ. Уруон кэ-
минтэн СГУ биолого-гео-
графической факультетын
бүтэрбит Владимир Нико-
лаевич Абрамов көрсөн
сэһэргэһэбин.

—Билигин үчүгэйдик
көрүбүттэрэ. Манна, Тө-
лөйгө, оҕо сөһүм аспыт
сирэ, онон төһө кыһай-
бынан үлэтири былаан-
нааһык. Оскуолам сага,
бэйэм үөһэһин эмиз сага
бүтэрдим. Быһата, барыта
сага—дири кини астым-
мытты.

Көрүдүргэ туран аһыс
кылаас үөһэһэччигэ Лиэа
Захарова кэспик: «Урут
төрөппүттэрибиттэн тэйэн,
араас оскуолаларга үөһэ-
һирбит, мин Ордиконид-
левскай оройуонга үөһэ-
һимин. Билигин бэйэбит
дөһөбүтигэр уоплутуһор
олорон үөһэһэппит. Ол
олус үөһэһэппит».

Л. ОЛЕСОВА,
хаһыат анала, көрр.

ХОЛБОСПОТ БУОЛУУ: БИРИЭМЭ САГА СЫҢЫАННАРЫ ЭРЭЙЭР

Балаган ыйын садалаанын 4—7 чыгылааны Югославия киин куората Белград холбоспотох дойдудар госуларстволарын уонна правительстволарын баһылыктарын IX конференцияда хорсуга. Бу сыйгыт аан дойдутаагы общественность улахан болсомтотун тардарыгар сарбактааһын суох. Холбоспот буолуу иһин хамсааһын аан дойдутаагы политика модун нмахтаах фактора, киин сүүстэн тахса дойдуну түмэр, бу хамсааһына суох планета политическай олобун уолсай каргыһынын сатаан ойуулаабыккин. Киин оруола биллгин, киин аймах дьылзатыгар бүтүннүтүгэр тосту абуллуулаах кэмгэ ордук улахан суолтаах.

Хамсааһын 1961 сыллаахха Белградка садалаан баран Африка, Киин Америка, Азия киин куораттарынан эргийэн Югославияда төннөн кэллэ. «Холбоспот буолуу» дин терминин бэйэтин кэмгэр хамсааһын духовнай асата Дневная Нару садалаабыта. Киин бу хамсааһыны ханых багарар мөккүөрдээх болпуруоһу, нөлөһүнэнэр оройуоннар босхолонууларын, көгүл олобу туругудууу, расовой дискриминацияны, айдыйымы, ырыһылары уонна үөрээ суох буолууу суох оигорууу ханых эмэ бөдөйг державаны эбэтэр державалар бөлөхтөрүн кытта симбээтэһиэхэ бэйэ тутулуга суох күүһүнэн, өйүкэн-санаатынан быһаарар күүс курдук өйдүүр. Сүүрбэ абыс сыл устата хамсааһын кыттылаахтары ахсаана түөрт төгүл элбээтэ, оттон киин бэйэ-тэ балтараа миллиарган тахса нэллээһинээлээх босхолонмүт госуларстволар уолсай демократическай

аан дойдутаагы холбоһуктарыгар кубулуйда. Холбоспот буолуу хамсааһына социальная-политическай быһыыларынан-майгыларынан уонна экономическай сайдыыларынан бэйэ-бэйэлэригэр майгынаһлат дойдудар кириэлэр. Онон киинлэр аралс уонна сородор утары санаалары, көрүүлэри кирилэрэллэр саарбага суох.

Аан дойдуну ТЕМАТЫГАР БЭСИЭДЭ

Ол эрэри бу—хамсааһыны бүтүннүтүн характеристикалыыр сүрүн түгэн буолбатах. Холбоспотох дойдудар үтүстэрэ колонизация уонна колонизация агардаах историялаахтар. Бу киинлэри экономикай тутулуга суох буолууларын иһин, колонизация кириилэри-тахсыларын утары ахсугууга бири санаалыыр.

Олохтоммүт бэрээдэк быһыытынан үрдүкү төһымна конференцияны ыттар дойдуну кэлэр конференция буолуор динэр үс сыл устата хамсааһыны хайыскалааччынан, председателинэн буолар. Биллгин бу болонмунулар Африка таабы Зимбабведан Европатаабы Югославияда көһүөхтэр. Хамсааһын Зимбабведа киинизммит кэмгэр Африка проблемаларыгар улахан болсомто ууруллубута. Аан бастакы былааһа Соборуу Африкатаабы Республика апартеидын режимин утары ахсугуу буолбута. Бу үс сылга Намибия, Африка созуруу артын атын кэмгэ дойдударын проблемаларын быһаарыа илз суоллар бэллээһиннээх түбэспичэ буолбатах. Кэиники сылларга холбоспотох дойдудар төс дойдударга нэстэ-

рини-күүстэрин проблемата күүсүз түрдэ, бу проблема дойдудар сайдыыларын туорайдаһар. Биллгин, «үһүс дойдун» нэлз-күүһэ 1,3 триллион долларга динэр үүмүт кэмгэр, саага демократическай аан дойдутаагы экономическай бэрээдэги тэрийэр туһунан болпуруос өссө улахан суолталанар.

Белград, эстафетаны илан турак, политиканы салгыыр эрэ туһугар буолбака, аныгы олох туруорар сага еоруктарына көбүлүүр эбээһинээтээ. «Тымныы сэрин» кэмин солбуйа сэрин кутталытан босхолоннуу, киин улуу державалар киин ардыларыгар, арбаагы уонна илнги быһыаннай блоктар кыттылаахтара дойдудар киин ардыларыгар хардарыта өйдөһүүнү тупсарыа этэ-ба кэллэ, — динэр соторутаабыта Египет төс дьылларын министрэ Исмаил Абдель Магид.

Конференция бу дьылланан дьарыктаныа, Югославия форум кыттылаахтары кытта эрдэтэн киинник субэлиини ыыппыта. «Ол түмүгэр, — динэр этэ ЮСФР президиумун председатели Я. Дрновшек, — докумун сага быра-йахтара оһоһуллубуттара, ол докумуннар уруккурлардааһар олоххо быдан чугастар уонна холбоспотох дойдудар бүтүгү позицияларын толору көрдөрөлөр. Белградтаагы көрсүүү ядернай сэрин саба уонна күүһүнэн аттөйүүт суох аан дойдун иһин, колонизация, расизм, апартеиды утары, сага аан дойдутаагы экономическай бэрээдэк иһин киин ахсугуулар сага төһүүнү биэрэ динэр эрэниэһи баарыллар».

С. КОНДАКОВ,
ССТА ырытааччыта.

Быйыл «Сага олох» ханыха Сага АССР үтүөлээх тренерэ И. Н. Попов туһунан «Хардаах дойдун хайыһардыта» динэр төбөлөөх корреспонденцияны бэрээс сөбүлээн аахпыт уонна биһиги Арыылаахпыттар төрөөбүт-үөсүбүт киин итинник үчүгэйдик үлээбэтигэр, дьон-сэргэ махталын албытыттан киин тутта, үөрэ санаатын, Итинтэн сиктэрэн дойдун спортивнай олобун, ситиһиллэрин туһунан санаатын.

Биллгин ово спортивнай оскуолатыгар куһаана суохтук үлэһин сылдыар тренер С. С. Морфун, Ааспыт иһын олохтоох

КЭРЭХСИИ, КИЭН ТУТТА ААХТЫМ

Бири дойдутаабым, сага биллнээх Бөдөһө М. Н. Сибиряков спорду сэлээрээччилэргэ солбучу кэрэ кэлээһинээх, үтүө ахтылаах тиниэн кэлбитигэр, өрдөөбүт көбүөргэ туста тахсарын кэтэхэр кэмгэр курдук, өрө көтө-буллэн, олус умсугуйан туран «Сага олох» бу дьыл 91—94 №№-рин кэрэхсин, киин тутта аахтым. Чурапчтан аан маанай көгүл тустууга ССРС спордун маастара, бу көрүк Сага сиригэр сүһүө-бэр турууугар күүс-тирэх буолбут дьонтон бири бастыһына эдэр сааһын, до-вотторун, республика аатырбыт халсабайдыттарын ахтан-санаан ааспыт, физкультураны уонна спорду нэллээһинээх киинник тиниэн, сырдатаны үтүө холлобурун, аба көлүөнэ спортсменнар үүнэр көлүөнэ ыччанка кэс тылланын этинлэрин быһыытынан тус бэйэм үрдүктүк сыаналыбын.

«Халсабайтан садалаан Сага сиригэр көгүл тустуу сайдыбыта», — динэр ССРС үтүөлээх тренерэ Д. П. Коркин өрүүтүн этэр. Ону биһиги олимпиецтарбыт А. Дмитриев, П. Пинигин, А. Иванов, аан дойдуну призера В. Гоголев тустар стилиэрэ үчүгэйдик көрдөрбүтэ, итэспиттэ. Дьэ ол иһин Максим Сибиряков: «Халсабай суоҕа буоллар, сахаттан олимпиада чемпионнара үөсүбэн тахсыахтара этэ динэр албас буолуо, сага бастакы тустууктара суохтара эбитэ буоллар, П. Пинигин уонна Р. Дмитриев курдуктар үөсхүөхтэрин өйүм холло», — динэр этэр оруннаах. Көгүл тустуу халсабайтан силэс тардан силгилээбитэ, ыһаах, уруу түһүлгэлэригэр аан дойдун көбүө-рүгэр тиниэн үктэһин. Со-ветская Союз спортивнай албан аатын сага бөбөстөрө чинээтэхтик көмүскээ-биттэрэ динэр сөпкө бэллэ-тиир. Ол эрэри манна автор дойдун үһүлүчүлөөх тренердэригэр биридэстэ-

рин, чачы чабылхай та-лааны, киин да үктэнэ илин-тоңуу хаарыгар бастакы иллыгы таһаарбыт Дмитрий Петрович Коркин сырдык аатын, бэрт кылгастык да-даны ахтан аһарбыта эбитэ буоллар, ааһааччыга өссө тиниимтэ, сиздээх да буолуо этэ...

Максим Николаевич ах-тытын «Сага халсабай-дыттар» динэр уолсай ааттаабыт. Сүрүүү гэттик-тэттик тустуу төбөлөһүмүтэ ааһааччыга көпчүк, умсугутуулаах. Өссө үчүгэй баар: автор тустубут дьонун хайдах баалларынан, сородор киин күлүн да сөл гына сүрүйэр, сылаас-сымнаас тылланан ахтар. Ити барыта сөптөөх. Ол эрэри, мин санаабар, автор кириитигэр «Кэлээн үксэ оһунаах, дэбдэтин-лээх буоллааччы. Быһыгы аһар, бүтүн күүстээхтэр динэр үһүэһиннэри сончо итэбэйбэппин» динэр эти-тин сорох холобурдарынан биһэргэтэн, норуот номо-бор кирибит күүстээхтэр, киинлэр ааттарын мантага сүрүүтүн тус бэйэм ал-баһынан ааһабын. Төбө динээххэ, сурук-бичик, кэ-мэй-мээрэй суох кэмнэри-гэр күүстээх, быһый дьон-но сүгүрүүү холобурунан киинлэри уус-уран тыл күү-һүнэн кириктэн, албан аатырдыы хайа баһарар норуотка баар суол этэ.

«Киин күүһэ өйүн кур-дук мугура суох сайдыан сөп», — динэр Юрий Власов эппиттээх. Сүгэр-көтө-сүүрэр-көтөр, тутар күүс хаа бирид киинээх арбаа-таан сайдар. Мин санаа-бар, республикада ыра-хан ыһааһына тустар, би-риктээх мистэлэргэ тик-сэр бөбөстөр, биллэн ту-рар, көннөрү дьонтон күүстээхтэр уонна сиз-дээхтик күүстээхтэринэн ааттаналлар. Кырдык, күүстээх барыга тустуук буолбат. Манна автор «Тус-туу—искусство» динэр сөп. Максим Сибиряков ахты-быт халсабайдыттарын ааһа тустар уратыларын, майгыларын, албастарын тустуук харыһынан чөлү-

бэллээтэн сүрүйбүтэ үчү-гэй. Ордук бири дойдун-лааһабын Бөдө Тарабай: «Кырдык, Тарабай бири да киинтэн охтубатах, кыайтары хомолототун билбэтэх халсабайдыт этэ. Биллгин төбө эрэ бууну-гурас, Бычырдаан ахтыл-лаллар, оттон Тарабай ки-нилэрдээхэр үрдүкү кэр-динскэ туар тустуук дин-саныбын», — динэр Максим Николаевич бу бэрээхэй ахтытын, мин санаабар, республика бэрээхтэргэ кэ-нэтэн, ситэрэн таһаартара буоллар, спорду сэлээр-рээччилэр кэрэхсин ааһа-ларыгар саарбахтаабын, өнүк сонун, ыһыһары-лаах сүрүүтүн сыаналы-бын.

Чурапчы күүстээхтэрэ: Бөдө Тарабай, Мэхээлэ Эверстов—Сахсайаан, Сиз-лэр Сэмэн—Карпов, Бөдө Ньыһан, Иван Попов, Бөдө Чылээһэл, Мөдөн. Мор-дунуол уо. д. а., кырдык, республикада сырдатылла, биллэ илнтар. Ити биһи-гиттэн, спорду сырдатан-чыларган, тутулуга суох би-рикиннээн быһаарыллан сөл.

Автор «Көгүл тустууга халсабайтан кирибитим», — динэр баран, «Дьингизин, халсабайдыт буолбатах-пын», — динэр мэхээ ойдом-мөт. Онон эби сага чу-луу халсабайдытынэн Илья Кондратьевы ааттыан динэр. «Көгүл тустуугар мөлтөһүүр этэ, мэхээ киин төгүл кыайтарбыта, оттон халсабайга биридэ кириези тэһиэспиттэ», — динэр.

Түмүкпэр, сага билли-лээх халсабайдыта, тус-тууга Максим Сибиряков бу үтүө садалаанын тох-топпоһо, олус уһаппаһа, көгүл тустуу, Д. П. Кор-кин, А. К. Софронов, К. Марков уо. д. а. тустары-нан ахтытын бүтэрэн, аа-бааһыларга бэлэтирин кэтэхэбит. Сага сиригэр көгүл тустууну күүдүп-түтэр сырдык ааттара ум-куллар, уларыгар дьылба-лара суох!

Д. ЭВЕРСТОВ,
учуутал, Сага АССР
спордун маастара.

АРЫЛААХ САЙДЫАХ ЭТЭ

кини бырааттара Иннокен-тий, Михаил Ахитовтар, Михаил Дружынов бары спорт маастарын нурма-тын толорбуттара, үгүс үчүгэй халсыһылары көрдөрөн, тустууну тап-тааччылары үөрдүбүтэр. Ааһа баран эттэххэ, В. Го-голев эмэ Арыылаахтан төрүттээх. Кэини да кө-лүөнэ өбөлөр спордунан умсугуйан дьарктаналлар. Ааспыт иһын олохтоох

абыс кылаастаах оскуола үөрэнээччилэрэ оройуон-ка ытыллыбыт көгүл тустуу күрэхтэһинигэр кыттан бастаатылар. Хайы-нарга сыл ахсын мистэлэ-лээлэр.

Ити барыта өссө сайды-бын, нэллээх бүтүүнэ да спортивнай ааттамыабын орто оскуолабыт уонна спортивнай саалабыт суо-ба улаханник атахтыыр.

М. ПОПОВ,
пенсонер.

1982 сыллаахха Хатылы орто оскуолатынан Струч-ков Ефрем Прокопьевич аатыгар бэриллибит 696346 №-дээх сизин-хотуу аттестата сүппүтүнэн дьыга суо-бан ааһыллар.

Болугур сельскэй Советын исполкома, Амма орто оскуолатын уонна олохтоох сельпо кол-лентиятара үлэ ветерана
ПРОКОПЬЕВА Валентина Павловна
уһун ырахан ыарыһтан өлбүтүнэн, боһуонньук осолоругар, аймахтарыгар дириг кутурбана-рын тириэрдэллэр.

Күндү ийэбит, эбэбит
ПРОКОПЬЕВА Валентина Павловна
уһун ырахан ыарыһтан өлбүтүнэн бары аймах-тарбытыгар, боһуонньук таһарыстарыгар иһи-тиннэрэбит.
Оболоро, күтүөттэрэ, сизиннэрэ.

ЭБЭРДЭЛИИБИТ!

Ытыктабыллаах Мария Ионовна ПРОКОПЬЕВА-НЫ 50 сааһа туоларынан итинник-истинник эбэр-дэлиибит. Киинэхэ чэгиэн доруобуйаны, уһун дьылаах олобу, мэлдьи үөрэ-көтө үлэ үөһүгэр сылдыарыгар баарыбыт.

Бэрэ учаастагынан коллектива.

Тептыр ийэбитин, эбэбитин, аймахпытын Ни-на Исаевна БЕЛЯЕВНА 50 сааһа туоларынан итинник-истинник эбэрдэлиибит. Киинэхэ туйгун доруобуйаны, уһун дьылаах олобу, мэлдьи үөрэ-көтө үлэ үөһүгэр сылдыарыгар баарыбыт.

Оболоро, сизиннэрэ, кийиктэрэ, күтүөтэ, ай-махтара.

Икки буолан күөлү кытта

Красноярская кыраай. Леонид Кириллов уонна киин хэргэнэ Клавдия Буоланнар Эвения хоту өр-түгэр ситар Оноко күөлү уһун арендага ылыл-лар. Кэргэниилэр Турин-скыйдаабы белык заводун уонна «Тупочанский» соа-хоһу кытта балыгы бу-тааһыкка дуоһаар туһар-

сиктэтэр. Сиги, алыһа-ры, сордоһу бултаан туу-һуулар. Итиннэ сэрэ Ле-онид бэрээхэй булчут — ааспыт сезонго 30 киин өлөрөн туттарбыта.

Кийиктэр күөлтэн уонна киин тулатынаабы тайбат-тан бас-баттах элбэһи сом-сор санаалара суох.

Снимокка: Леонид Ки-риллов.

В. Медведев фотота.
[ССТА фотохрониката].

РЕДАКТОР П. И. ПОПОВ.
НАШ АДРЕС: 678700, с. Чурапча, ул. Карла Маркса, 26 кв. ТЕЛЕФОНЫ: редактор—21-332, отделы—21-265, общий—21-505.
№ ЗАКАЗА 106.

«САГА ОЛОХ» [«НОВАЯ ЖИЗНЬ»] — орган Чурапчинского райкома КПСС и районного Совета народных депутатов. Газета издается на якутском языке, выходит по вторникам, четвергам и субботам. Индекс газеты 54967. Объем—1 усл. печ. лист. Тираж—4157 экз.

Чурапчинская районная типография Госкомиздата ЯАССР, с. Чурапча, улица Карла Маркса, 26 кв.